

A KÚRIA
mint felülvizsgálati bíróság
í t é l e t e

Az ügy száma: Mfv.VIII.10.093/2023/5.

A tanács tagjai: Dr. Hajdu Edit a tanács elnöke
Dr. Mészárosné dr. Szabó Zsuzsanna előadó bíró
Dr. Stark Marianna bíró
Szolnokiné dr. Csernay Krisztina bíró
Dr. Tánczos Rita bíró

A felperes: felperes neve
cím1

A felperes képviselője:
Dr. Frank Evelyn ügyvéd /Karsai Dániel Ügyvédi Iroda/
cím2

Az alperes: alperes neve
cím3

Az alperes képviselője:
Dr. Kovács Gergely ügyvéd
cím4

A per tárgya: fizetés nélküli szabadság jogellenes elrendelése

A felülvizsgálati kérelmet benyújtó fél: felperes

A másodfokú bíróság neve és a jogerős határozat száma:

Győri Ítéltábla Mf.V.30.059/2022/5.

Az elsőfokú bíróság neve és a határozat száma:

Veszprémi Törvényszék 25.M.70.036/2022/8.

Rendelkező rész

A Kúria a Győri Ítéltábla Mf.V.30.059/2022/5. számú ítéletét hatályában fenntartja.

A felperes Alkotmánybíróság előtti eljárás kezdeményezése iránti kérelmét elutasítja.

Kötelezi a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az alperesnek 15.000 (tizenötezer) forint és 4.050 (négyezer-ötven) forint áfa felülvizsgálati eljárási költséget.

A felülvizsgálati eljárásban felmerült 59.000 (ötvenkilencezer) forint felülvizsgálati eljárási illeték az állam terhén marad.

Az ítélet ellen felülvizsgálatnak nincs helye.

Indokolás

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

[1] A felperes 2007. szeptember 1-től áll munkaviszonyban az alperesnél, 2020. január 1-től docens munkakörben oktatói tevékenységet végez. Az alperes 2021. szeptember 1-től kezdődően közérdekű vagyongazdálkodási alapítvány fenntartásában működő egyetem.

[2] Az alperes 2021. december 1-jén hatályba léptetett alperes neve szám1 rektori és kancellári közös utasításban – a munkahelyek koronavírus elleni védelméről 598/2021. (X. 28.) Korm.rendeletre hivatkozva – elrendelte minden egyetemi foglalkoztatott számára a SARS-CoV-2 elleni védőoltás felvételét arra utalva, hogy a védőoltás alóli orvosi felmentés, illetőleg az oltás felvételének elmulasztása esetén a fizetés nélküli szabadság, valamint a védőoltás egy év utáni eredménytelen felvétele esetén a munkaviszony megszüntetésére fog sor kerülni. A felperes a védőoltást nem vette fel, azonban 2021. december 1-jén részére a Kormányhivatal igazolást állított ki a koronavírus fertőzésből való felgyógyulás tényét igazolva, amely 2022. június 1-éig volt érvényes.

[3] Az alperes 2022. január 24-én kelt iratában felhívta a felperest, hogy a védőoltás felvételét, illetve az oltás alóli mentesülését legkésőbb 2022. február 4-ig igazolja a tájékoztatásban foglaltaknak megfelelően. Figyelmeztette, hogy az igazolás határidőn belül

történő bemutatásának elmaradása esetén az alperes jogosult elrendelni a foglalkoztatott részére a fizetés nélküli szabadságot.

[4] A felperes a felhívásban foglaltak ellenére a védőoltás felvételét vagy a felvétel alóli mentesülését 2022. február 4-éig nem igazolta. Ekkor az alperes fizetés nélküli szabadság kiadását rendelte el részére 2022. február 8-tól.

[5] Az alperes 2022. március 7-én szám2 számú rektori és kancellári közös utasításban a koronavírus világjárvány elleni egyes védelmi intézkedések megszüntetéséről szóló 77/2022. (III. 4.) Korm. rendeletre hivatkozással a szám1 számú rektori és kancellári közös utasítást hatályon kívül helyezte. Az alperes ezt követően a felperes fizetés nélküli szabadságát 2022. március 11-től megszüntette, részére 2022. február 8-a és 2022. március 10-e közötti időszakra munkabért nem fizetett.

A felperes keresete és az alperes ellenkérelme

[6] A felperes keresetében 2022. február 8-tól 2022. március 10-ig elrendelt fizetés nélküli szabadság jogellenességének megállapítását és erre az időszakra 590.227 forint távolléti díj megfizetését kérte kamataival együtt.

[7] Hivatkozott arra, hogy a nemzeti felsőoktatásról szóló 2011. évi CCIV. törvény rendelkezéseire figyelemmel rá nem az 598/2021. (X. 28.) Korm. rendelet, hanem az 599/2021. (X. 28.) Korm. rendelet az irányadó. Ezen túlmenően az alperes az 598/2021. (X. 28.) Korm. rendelet alapján sem rendelhette el jogszerűen a fizetés nélküli szabadságot. Az alperes mérlegelés nélkül az egyetem személyi állományába tartozó valamennyi fő- és mellékállásban foglalkoztatott számára általánosan előírta a védőoltás felvételét, és nem végezte el a 3088/2022. AB végzés [22] pontjában foglaltaknak megfelelően a védőoltás kötelező felvételének mérlegelési kötelezettségét. Az alperes nem hozott nyilvánosságra olyan szabályrendszert, amely alapján a foglalkoztatottak az utasítás kiadása után objektíven felmérhették volna esetleges szabályszerűtlen magatartásuk következményeit.

[8] A felperes a perfelvételi szakban előterjesztette az Alkotmánybíróság eljárásának kezdeményezése iránti kérelmét is. Arra hivatkozott, hogy az 598/2021. (X. 28.) és az 599/2021. (X. 28.) Korm. rendeletek alaptörvény-ellenesek, mivel a fizetés nélküli szabadság egy éves időtartamának elrendelését, valamint a munkaviszony felmondását lehetővé tevő felhatalmazás időbeli hatálya túlnyúlik az Alaptörvény 53. cikk (3) bekezdésében foglalt veszélyhelyzeten, azaz 2022. május 31-én. Indokoltnak tartotta mindezt azért is, mert a kormányrendeletekben a védettségi igazolvánnyal rendelkezőknek nem biztosítottak mentességet.

[9] Az alperes ellenkérelmében a kereset elutasítását és a felperes perköltségben való marasztalását kérte.

[10] Álláspontja szerint az 598/2021. (X. 28.) Korm. rendelet volt jelen esetben alkalmazandó tekintve, hogy az alperes közérdekű vagyonkezelői alapítvány fenntartásában működik. A kötelező védőoltás felvételére vonatkozó döntés során mérlegelte, hogy az alperes jelentős munkavállalói és hallgatói létszámmal rendelkezik, és a tudomány álláspontja egyértelmű abban, hogy a védőoltás felvétele a leghatékonyabb módja a vírus terjedésének megakadályozásának.

Az első- és a másodfokú bíróság ítélete

[11] A Veszprémi Törvényszék 25.M.70.036/2022/8. számú ítéletével a keresetet elutasította, és a felperest perköltség viselésére kötelezte kimondva, hogy a le nem rótt illetéket az állam viseli.

[12] Az 599/2021. (X. 28.) Korm. rendelet 1. § (1) bekezdés c) pontja és (2) bekezdése értelmében a rendeletben foglaltakat a felsőoktatási intézményeknél abban az esetben kell alkalmazni, ha az intézmény állami vagy önkormányzati fenntartásban működik. Az alperes ebbe a körbe nem tartozik, ugyanakkor az 598/2021. (X. 28.) Korm. rendelet 1. § (2) bekezdése szerint a rendeletet azon foglalkoztatottakra kell alkalmazni, akik nem tartoznak az 599/2021. (X. 28.) Korm. rendelet hatálya alá. Ebből pedig a bíróság arra a következtetésre jutott, hogy felperesre nézve az 598/2021. (X. 28.) Korm. rendelet, (továbbiakban: Rendelet) szabályai vonatkoztak. A bíróság utalt a Rendelet 2. § (1) bekezdésére, (4) bekezdésére és megállapította, hogy az alperes rendeleti felhatalmazás alapján hozta meg szám1 rektori és kancellári közös utasítását, amelyre alapítva jogszerűen rendelhette el az alperes által foglalkoztatottak számára munkavégzési feltételként a védőoltás felvételét.

[13] A Rendelet 2. § (4) (5) bekezdése rögzítette, hogy azon foglalkoztatott nem kötelezhető a védőoltás felvételére, akinek részére az egészségügyi indokból ellenjavalt, és ezt az (5) bekezdés szerinti orvosi szakvéleménnyel alátámasztja. Nem minden fajta szakvélemény volt elfogadható, csak az, amelyet a munkáltató foglalkozás-egészségügyi szolgálat szakorvosa, ennek hiányában az egészségi alkalmasság elbírálására jogosult más orvos vagy a foglalkoztatott háziorvosa ad ki.

[14] A vonatkozó Rendelet 2. § (8) bekezdése rendelkezett arról, hogy amennyiben a munkáltató által meghatározott határidőn belül a munkavállaló nem vette fel a védőoltást, abban az esetben fizetés nélküli szabadság rendelhető el vele szemben. A perben nem volt vitatott, hogy a felperes az erre vonatkozó tájékoztatást megkapta.

[15] Az elsőfokú bíróság összességében megállapította, hogy a perbeli időszakban az alperesre mint munkáltatóra a rendelet szabályai voltak irányadóak, amelyek lehetővé tették a munkáltató számára, hogy alkalmazási feltételként írja elő munkavállalóinak a védőoltás felvételét. A per adatai alapján megállapítható, hogy az alperes a Rendelet előírásának megfelelően tájékoztatta a munkavállalókat. Az alperes a vonatkozó Rendelet és saját belső utasítása szerint járt el, amikor felperesre vonatkozóan a fizetés nélküli szabadságot elrendelte.

[16] Az elsőfokú bíróság szükségtelennek tartotta a perbeli kérdéssel az Alkotmánybírósághoz fordulni tekintettel arra, hogy azonos tárgykörben már több határozatot hozott (mint ahogy arra a felperes is hivatkozott), továbbá a kormányrendeletek megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasította. Egyebekben a peres fél által az Alkotmánybírósághoz fordulásra vonatkozó indítvány nem köti a bíróságot, azt az elsőfokú bíróság pedig szükségtelennek tartotta.

[17] A felperes fellebbezése folytán eljáró Győri Ítéltábla Mf.V.30.059/2022/5. számú ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta. Kötelezte a felperest másodfokú perköltség viselésére, és megállapította, hogy a feljegyzett fellebbezési illeték az állam terhén marad.

[18] A Pp. 172. § (3) bekezdésére figyelemmel a másodfokú bíróság kifejtette, hogy a fizetés nélküli szabadság elrendelésének jogszerűségét a felperes által előterjesztett marasztalási kereset jogalapjaként kellett vizsgálni, azaz arról kellett állást foglalnia a perben, hogy az jogszerűen történt-e.

[19] Az alperes a Rendelet 2. § (1) bekezdésében foglalt felhatalmazás alapján jogszerűen határozhatott a kötelező védőoltás felvételéről az általa foglalkoztatottak esetében. Döntését a szám1 számú rektori és kancellári közös utasításban foglaltak szerint hozta meg, és az abban felhozottak nem ellentétesek a Rendeletben foglaltakkal.

[20] Az elsőfokú bíróság helyesen állapította meg, hogy az alperes a Rendelet 2. § (3) bekezdésének megfelelően tájékoztatta a felperest a kötelező védőoltásra vonatkozó munkáltatói intézkedésről, annak határidejéről, illetve a védőoltás felvétele elmaradásának következményeiről. Az alperes miután a felperes a 2022. január 14-ei határidőt elmulasztotta, külön intézkedésben is felhívta az oltás felvétele, illetőleg mentesülés esetén, annak igazolása érdekében. A felperesi állásponttal szemben a felhívás megfelelt annak a jogszabályban előírt kötelezettségnek, hogy a munkáltató tájékoztassa munkavállalóit a védőoltás felvétele elmaradásának következményeiről.

[21] A másodfokú bíróság rámutatott arra, hogy az Mt. 285. § (3) bekezdése szerint a munkáltató mérlegelési jogkörében hozott döntésével szemben igény abban az esetben érvényesíthető, ha a döntés kialakítására irányuló szabályokat a munkáltató megsértette. Perbeli esetben azonban ez nem volt rögzíthető.

[22] A másodfokú bíróság ítéletében felhívta a Pp. 131. § (1) és (2) bekezdését. Megállapította, hogy a keresettel érintett időszak a veszélyhelyzet időszakára esett, így kizárt, hogy a felperes kereseti kérelmének elbírálása során olyan jogszabályt kellene alkalmazni, amelynek megalkotására a jogalkotó felhatalmazással nem rendelkezett, és amely miatt az Alkotmánybíróság eljárása a jogszabály alaptörvény-ellenességének megállapítása és megsemmisítése érdekében indokolt lenne.

[23] A bíróság nem ítélte megalapozottnak az Alkotmánybíróság előtti eljárás kezdeményezését azon okból sem, hogy a Rendeleten alapulóan az alperes nem biztosított lehetőséget a védőoltás elleni mentességhez az érvényes védettségi igazolvánnyal rendelkezők számára. A felperes tartalma szerint a kifogásolt jogszabály kapcsán jogalkotói mulasztás megállapítását kérte a védettségi igazolvánnyal kapcsolatos jogalkotás tekintetében.

[24] Az Alkotmánybíróság 3128/2022. (IV. 1.) AB határozat [104] pontjában kifejtette, hogy az 599/2021. (X. 28.) Korm. rendelet alaptörvény-ellenességének megállapítása iránti indítványokban azért hivatkoztak az Alaptörvény XV. cikk (1) és (2) bekezdésének sérelmére, mert a jogalkotó nem vette figyelembe, hogy a koronavírus elleni védettségi igazolásról szóló 60/2021. (II. 12.) Korm. rendelet szerinti védettségi státusztól függetlenül a fertőzésen átesett, illetve a természetes immunitással védett indítványozók oltott személytől való megkülönböztetése járványügyi céllal nem igazolható, ezért a megkülönböztetés önkényes és diszkriminatív. Az Alkotmánybíróság már kifejtette, hogy ezen indítványelem tartalma szerint jogalkotói mulasztás megállapítására irányul. Az Alkotmánybíróság hivatkozott határozata [105] bekezdése szerint, hogy az irányadó gyakorlat alapján az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (Abtv.) 46. § (1) (2) bekezdése a jogalkotói mulasztás megállapítását az Alkotmánybíróság által hatáskörei gyakorlása során hivatalból alkalmazható jogkövetkezményként szabályozza, így annak indítványozására senki sem jogosult.

[25] Az Alkotmánybíróság hivatkozott határozatának [106] bekezdésében megjegyezte, annak megítélése, hogy a fertőző betegségen átesett, abból felgyógyult vagy más okból (így például T-sejtes immunitásra tekintettel) védettséggel rendelkező személyek esetében a védőoltás kötelező felvétele egészségügyi indokból olyan kontraindikációt jelent-e, amely a kötelező oltás felvétele alól a rendelet szerinti mentesülést eredményezi, olyan egészségügyi szakmai kérdés, amely a rendelet 2. § (4) bekezdése szerint orvosi szakvéleménnyel dönthető el.

[26] A felperes fizetés nélküli szabadságát a jogszabályoknak megfelelően rendelte el az alperes, a marasztalás iránti keresetnek nincs jogalapja.

[27] A másodfokú bíróság utalt a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. Tv. (Pp.) 161. § (3) bekezdés a) pontjára, és kifejtette, hogy a határidő lejártát követően a fellebbezésben előterjesztett kifogások vizsgálatára a másodfokú bíróságnak nem volt lehetősége. A jogszabályok értelmében a kereseti kérelmen túlmutató, a kereseti kérelem elbírálását nem érintő, illetve nem az alperessel szemben érvényesíteni kívánt igények elbírálásával összefüggő kérelmeket a bíróság a döntésének meghozatala során nem vizsgálja, ezért a másodfokú bíróság a kereset érdemi elbírálását nem érintő felperesi hivatkozásokat a másodfokú döntés meghozatala során nem értékelte.

A felperes felülvizsgálati kérelme és az alperes ellenkérelme

[28] A felperes felülvizsgálat engedélyezése iránti, illetve felülvizsgálati kérelmet is előterjesztett.

[29] Felülvizsgálati kérelmében elsődlegesen a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését és új határozat meghozatalát kérte, mivel álláspontja szerint a másodfokú bíróság ítélete sérti a munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény (továbbiakban: Mt.) 285. § (3) bekezdését, valamint az Abtv. 25. § (1) bekezdésében foglaltakat. Másodlagosan a jogerős ítélet elsőfokú ítéletre kiterjedő hatályon kívül helyezését kérte és a bíróságok új eljárásra és új határozat hozatalára utasítását indítványozta. Perköltség iránti igényt is előterjesztett.

[30] Érvelése szerint a másodfokú bíróság az Mt. 285. § (3) bekezdésében foglaltakat egyáltalán nem vizsgálta. Ítéletében csupán azt rögzítette, hogy a rektori és a kancellári közös utasításban foglaltak nem ellentétesek a Rendelet rendelkezéseivel, ezért annak jogellenességét nem lehet megállapítani. Ebből úgy tűnik, hogy a bíróság az Mt. szabályait egyáltalán nem vette figyelembe, csupán a munkahelyek számára felhatalmazást adó, és a koronavírus elleni védekezés érdekében a védőoltás előírását diszkrecionális jogkörbe utaló kormányrendelet és az utasítás összhangját vizsgálta.

[31] Az Mt. 285. § (3) bekezdésére is figyelemmel a munkáltatónak mindenkor tudni kell igazolni, hogy az intézkedése valóban indokolt volt, azaz az adott körülmények között szükséges volt és az elérni kívánt céllal arányban állt. Amennyiben e feltételek bármelyike hiányzik, úgy a munkáltató intézkedése, még ha mérlegelési jogkörben meghozott döntésről beszélünk is, nem lehet jogszerű.

[32] A másodfokú bíróságnak észlelnie kellett volna, hogy a fizetés nélküli szabadság az Mt.-től mint generális háttérszabálytól eltérő szabályai és a felperes esetében való alkalmazása nem felelt meg a mérlegelési jogkörben meghozott döntéssel szembeni jogszerűség követelményeknek.

[33] Az alperes a Rendeletre, valamint a munkáltatói utasításra hivatkozással rendelte el felperes fizetés nélküli szabadságát, lényegében határidő nélkül. E körben azonban a jogszabály formális felhatalmazásán túl nem vizsgálta azt a különösen fontos körülményt, hogy a felperes védettségi igazolvánnyal rendelkezett, vagyis a Covid ellen védett volt. Valójában azonosan kellett volna őt kezelni azokkal, akiknek oltás után adták ki a védettségi igazolványt.

[34] Felperes számára elrendelt fizetés nélküli szabadság egzisztenciálisan megterhelőbb volt, mint egy felmondás, azaz azonnali hatályú felmondással hasonló helyzetet eredményezett.

[35] A felperes fellebbezésében már hivatkozott az Alkotmánybíróság 3088/2022. (III. 10.) AB végzésének [22]-[24] pontjaiban foglaltakra. Felperes számára 2021. december 1-jén a Kormányhivatal kibocsátott a koronavírus fertőzésből való felgyógyulás tényének igazolására 2022. június 1-éig érvényes, a koronavírus elleni védettség igazolásáról szóló 60/2021. (II. 12.) Korm. rendelet szerinti védettségi igazolványt. Amennyiben felperes úgy döntött volna, hogy mégis felveszi az oltást, úgy az alkalmazott protokoll alapján nem volt javasolt ezt megtennie. A felperes 2022. június 1-ig érvényes védettségi igazolvánnyal rendelkezett, ezt azonban a munkáltató figyelmen kívül hagyta.

[36] Felperes felülvizsgálati kérelmében jogszabálysértésként utalt az Abtv. 25. § (1) bekezdésére, valamint a 3535/2021. (XII. 22.) AB határozatra.

[37] A felülvizsgálati érvelés szerint felperes nem mulasztásban megnyilvánuló alaptörvény-ellenesség megállapítását kérte. A Rendelet 2. § (6) bekezdésének b) pontja alapján világos, hogy a jogalkotó nem mulasztott a rendelkezés megalkotásakor, hanem a hivatkozott pontból kitűnik, hogy ezen szabállyal kívánta megkülönböztetni az előre meghatározott ideig érvényes, vagy lejárat nélküli védettségi igazolvánnyal rendelkezőket. Felperes amiatt kérte az Alkotmánybíróság eljárásának lefolytatását, hogy megállapításra kerüljön, miszerint a Rendelet megsértette az Alaptörvény XV. cikkében foglalt diszkrimináció tilalmát.

[38] Az Alkotmánybíróság a diszkrimináció körében megállapította, hogy „a jogegyenlőség követelménye arra vonatkozik, hogy a jognak mindenkit egyenlőként kell kezelnie, azaz a jogalkotás során a jogalkotónak mindegyik szempontjait azonos körülményekkel, elfogulatlansággal és méltányossággal, az egyéni szempontok azonos mértékű figyelembevételével kell értékelnie (20/2014. (VII. 3.) AB határozat)”. Ez alapján valamely megkülönböztetés alaptörvény-ellenessége akkor állapítható meg, ha a jogszabály a szabályozás szempontjából egymással összehasonlítható helyzetben lévő jogalanyok között tesz különbséget anélkül, hogy annak alkotmányos indoka lenne.

[39] Az állam mozgásteret nagy, de nem korlátlan. A felperes pedig az Alaptörvény XV. cikkben foglalt diszkrimináció tilalom megsértésének megállapítását kérte az Alkotmánybíróság által. Ennek ellenére a másodfokú bíróság a mulasztással megvalósuló alaptörvény-ellenesség körében értékelte a felperes indítványát, és nem az Alaptörvény XV. cikkében meghatározott diszkrimináció tilalom megsértéseként. A másodfokú bíróság megsértette az Abtv. 25. § (1) bekezdését, mivel a felperes kifejezett indítványára sem fordult az Alkotmánybírósághoz annak ellenére, hogy az előtte folyamatban lévő ügyben az Alaptörvény XV. cikkének megsértése folytán alaptörvény-ellenes Rendeletet kellett alkalmaznia.

[40] Minderre tekintettel a Rendelet mint veszélyhelyzeti kormányrendelet az emberi méltóságból fakadó egészségügyi önrendelkezéshez való jog korlátozását a nem jogalkotó, pláne nem törvényhozó munkáltatói szektor kezébe adta akként, hogy azzal az egymással a 60/2021. (II. 12.) Korm. rendelet szerint védettségi szempontból azonosan kezelendő személyeket alaptörvény-ellenesen megkülönbözteti.

[41] Így megállapítható, hogy a Rendelet sérti az Alaptörvény II. cikkében foglalt emberi méltósághoz fűződő, valamint az abból fakadó egészségügyi önrendelkezéshez fűződő jogát a felperesnek. Sérült az alapvető jogok korlátozhatóságának követelménye, mert az Alaptörvény 52. cikk (2) bekezdése lehetőséget enged az alapvető jogok korlátozására, azonban még ekkor is teljesülniük kell az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdés szerinti

követelményeknek, azaz az emberi méltóság vonatkozásában és az abból fakadó egészségügyi önrendelkezés tekintetében nem érvényesül a különleges jogrendi klauzula. Amennyiben érvényesülne is, és az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdése szerinti mértéken túl is lehetne korlátozni ezen jogokat, akkor sem lehet a munkáltatói szektorra kiszervezni az alapvető jogok korlátozásáról való diszkrecionális döntés jogát. Ezen indokok alapján az Abtv. 25. § (1) bekezdésre alapítva a felülvizsgálati eljárás felfüggesztésével indítványozta alkotmánybíróági eljárás kezdeményezését.

[42] Az alperes felülvizsgálati ellenkérelme a jogerős ítélet hatályában való fenntartására és a felperes perköltségben való marasztalására irányult.

[43] Alperesi álláspont szerint az eljáró bíróságok a tényállást helyesen tárták fel, és levont következtetések, jogi álláspontjuk is megalapozott.

[44] Az alperes a Rendelet 1. alapján jogosult volt elrendelni az általa foglalkoztatottak részére a védőoltás felvételét, amelyet hosszas mérlegelést követően a számla rektori és kancellári közös utasítással tett meg, az 2021. december 1-jén lépett hatályba.

[45] Az egészséget nem veszélyeztető és biztonságos munkavégzés követelménye szerinti foglalkoztatás az Mt. szerint a munkáltató általános kötelessége, és nem kizárólag a közvetlenül érintett munkavállalókra, hanem a munkavégzés hatókörében tartózkodókra, és a munkáltatói szolgáltatást igénybe vevőkre is figyelemmel kell lenni.

[46] Az alperes a védőoltás felvételének határidejét 2022. január 14-ben határozta meg eleget téve a Rendelet 2. § (2) bekezdésében foglaltaknak. Az alperes felhívta a felperes figyelmét az igazolás elmulasztásának jogkövetkezményeire, aki ennek tudatában a védőoltás felvételét nem igazolta, illetve mentesülését a védőoltás felvétele alól, így a Rendelet 2. § (8) bekezdése alapján felperes részére 2022. február 8-tól fizetés nélküli szabadságot kellett elrendelni.

[47] A Rendeletet hatályon kívül helyező jogszabály a koronavírus világjárvány elleni egyes védelmi intézkedések megszüntetéséről szóló 77/2022. (III. 4.) Korm. rendelet szerint 2022. április 1-jén szűnik meg a Rendelet alapján elrendelt fizetés nélküli szabadság, az alperes a jogszabályban meghatározott határidőt megelőzően 2022. március 11-vel biztosította számára a munkába állás lehetőségét, ezáltal kedvezőbben elbírálva felperest.

A Kúria döntése és jogi indokai

[48] A Kúria a felülvizsgálati kérelmet engedélyezte a Pp. 409. § (2) bekezdés b) pontja alapján a felvetett jogkérdés különleges súlyára, társadalmi jelentőségére tekintettel. Az abban foglaltak azonban nem megalapozottak.

[49] A Pp. 423. § (1) bekezdése alapján a Kúria a felülvizsgálat során a felülvizsgálati kérelem korlátai között, az ott megjelölt jogszabályok tekintetében vizsgálhatta a jogerős ítélet jogszabálysértő voltát figyelemmel a Pp. 523. §-ban foglaltakra is.

[50] A felperes felülvizsgálati kérelmében az Mt. 285. § (3) bekezdésének megsértését panaszolta. Eszerint a munkáltató mérlegelési jogkörében hozott döntésével szemben igény abban az esetben érvényesíthető, ha a munkáltató a döntésének kialakítására irányadó szabályokat megsértette.

[51] Önmagában az, miszerint létezik egy olyan jogszabály, amely lehetőséget biztosít a munkáltató mérlegelésen alapuló intézkedése meghozatalára (Mt. 285. §) nem jelenti azt,

hogy a döntés e jogszabályi felhatalmazás következtében ex lege jogszerűnek is minősül. A védőoltásra kötelezés és ennek elmulasztása esetén meghatározott jogkövetkezmények alkalmazása a munkáltató számára ilyen lehetőség volt, annak bevezetését mérlegelhetette. Ezt támasztja alá mind a Rendelet megfogalmazása, mind pedig a 3088/2022. (III. 10.) AB határozat, amely szerint „sem az oltás kötelező felvételének elrendelése, sem a dolgozó fizetés nélküli szabadságra küldése, sem a foglalkoztatási jogviszony megszüntetése, azaz az állított jogsérelmek egyike sem következik kényszerítőleg közvetlenül a támadott szabályozásból, az R. pusztán az oltás különböző felvételének és a jogkövetkezmények alkalmazásának a lehetőségét teremti meg. A támadott norma diszpozitív jellegéből következik, hogy mindezek nem ex lege, hanem a munkáltató külön-külön mérlegelésen alapuló intézkedésével hatályosulnak. Következésképpen a munkáltató e döntéseivel szemben a munkavállaló az általános munkajogi szabályok szerint érvényesítheti igényét”. Az alperes jelen esetben is ezen lehetőséggel élt.

[52] Az Mt. 285. § (3) bekezdése szerinti irányadó jogszabálynak pedig adott esetben a Rendelet, illetve az általános munkajogi szabályok (például Mt.; munkavédelmi törvény) minősülnek. A munkáltatói intézkedésnek ezen jogszabályi követelményeknek kell megfelelnie, amelyek betartását vizsgálhatták a bíróságok.

[53] Jelen ügyben a kiindulópontot a Rendelet célja jelenti, amely nem más, mint az alperesnél foglalkoztatottak biztonságának megteremtése, azaz lényegében az egészség megóvása (Rendelet 1. §). Ezen cél határozza meg a mérlegelés korlátját, azaz a munkáltató olyan intézkedést hozhat jogszerűen, ami az egészség védelme érdekében szükséges, illetve az elérni kívánt céllal arányos.

[54] A másodfokú bíróság ítéletében helyesen mutatott rá arra, hogy az alperes a felperes fizetés nélküli szabadságának elrendelése során az irányadó szabályokat nem sértette meg. A szám1 rektori és kancellári közös utasításban rendelkezett a kötelező védőoltással kapcsolatos elvárásairól. E szerint az intézkedés elrendelhető volt minden olyan munkavállaló esetében, aki a védőoltást a megjelölt határidőben nem vette fel, és nem igazolta, hogy az részére ellenjavalt. A szabályzattal összefüggésben a felperes nem jelölte meg, hogy az konkrétan melyik munkaügyi szabályba ütközne, a bíróságoknak pedig nem volt lehetősége a szabályzatban foglaltakat felülmérlegelni. A diszkriminációval összefüggően felperes felülvizsgálati érvelése konkrét munkaügyi szabályba ütközést nem jelöl meg a jogszabályhely felhívásával (Pp. 413. § (1) bekezdés b) pont).

[55] Ebből következően pedig a másodfokú bíróság helyesen foglalt állást arról, hogy a munkáltató jogszerűen döntött a felperes fizetés nélküli szabadságra küldéséről, mert az utasításban foglaltakat nem teljesítette a védőoltás felvételét illetően a munkáltató felhívása ellenére sem. A felperes állította, de nem bizonyította, hogy az oltás felvételének rá nézve bármilyen kockázata lett volna. Arra pedig az alperes alappal hivatkozott, hogy a biztonságos munkavégzés feleleinek megteremtése a munkáltató kötelezettsége, ami a munkahelyen is terjedő vírus megfékezését is magában hordozza. A tudomány jelen állása szerint pedig a legmegfelelőbb megelőzési lehetőség az oltás volt.

[56] Nem vitatott peradat, hogy a felperes a felhívásban foglaltak ellenére a védőoltás felvételét, vagy a védőoltás felvétele alóli mentesülését 2022. február 4-éig nem igazolta. A munkáltató pedig ekkor rendelte el a fizetés nélküli szabadság kiadását 2022. február 8-tól. Az időközben elfogadott kormányrendelet szabályainak megfelelően utóbb, 2022. március 11-től megszüntetett.

[57] Az eljáró bíróságok helyesen utasították el az Alkotmánybíróság előtti eljárás kezdeményezése iránti felperesi igényt, utalva a Pp. 131. § (1) (2) bekezdésére. E döntéssel a Kúria is egyetért, ezért szintén elutasította a felperes erre vonatkozó indítványát az alábbiak kiemelésével.

[58] A másodfokú bíróság helyesen ítélte megalapozatlannak az Alkotmánybíróság előtti eljárás kezdeményezését azon okból, hogy a Rendeleten alapulóan az alperes nem biztosított lehetőséget a védőoltás elleni mentességhez az érvényes védettségi igazolvánnyal rendelkezők számára. A felperes tartalma szerint a kifogásolt jogszabály kapcsán jogalkotói mulasztás megállapítását kérte a védettségi igazolvánnyal kapcsolatos jogalkotás tekintetében, mulasztásos alkotmánysértés megállapítása azonban nem kezdeményezhető (a másodfokú bíróság által helyesen felhívott 3128/2022. (IV. 1.) AB határozat [104] [105] pontjai). Ez utóbbi szerint az irányadó gyakorlat alapján az Abtv. 46. § (1) (2) bekezdése a jogalkotói mulasztás megállapítását az Alkotmánybíróság által hatáskörei gyakorlása során hivatalból alkalmazható jogkövetkezményként szabályozza, így annak indítványozására senki nem jogosult. Ennek megfelelően nem alkalmas az indítvány érdemi elbírálásra, ha olyan jogkövetkezmény alkalmazását kéri - mulasztásban megnyilvánuló alaptörvény-ellenesség megállapítását – amelynek indítványozására az indítványozó nem jogosult (3330/2017. (XII. 8.) AB végzés, 322/2018. (VII. 2.) AB határozat).

[59] A védettségi igazolványhoz előnyöket fűző szabályozás – 27/2021. (XI. 5.) AB határozat – megállapította, hogy Alaptörvény alapján a veszélyhelyzet idején egyes alapvető jogok gyakorlása felfüggeszthető vagy az Alaptörvényben megállapított mértéken túl korlátozható. A testület ez alapján elfogadta a jogkorlátozás legitim céljaként a koronavírus járvány leküzdését, ezen belül az egészségügyi, társadalmi és gazdasági hatásainak a csökkentését a károk enyhítését. A jogalkotó pedig eleget tett az Alaptörvényből fakadó azon kötelezettségének is, hogy a veszélyhelyzet alapjául szolgáló járványhelyzet változásai fényében rendszeresen felülvizsgálja a korlátozó intézkedések fenntartásának szükségességét. Az Alkotmánybíróság a diszkriminációra vonatkozó vizsgálata során megállapította, hogy azok akik védettségi igazolvánnyal rendelkeznek, mert az oltást felvették vagy a fertőzésen átestek, nem alkotnak homogén csoportot azokkal, aki személyében ez a feltétel nem áll fenn. Nem lehet hátrányos megkülönböztetés tilalmáról szó.

[60] Kiemelt jelentősége van a Covid-19 elleni védőoltás munkavállalók számára a munkáltató által történő kötelezővé tétele körében a 3088/2022. (III. 10.) AB végzésnek. Eszerint a munkáltató elrendelheti, hogy a foglalkoztatottja meghatározott határidőn belül felvegye a koronavírus elleni védőoltás. Ha ez nem történik meg, a munkáltató fizetés nélküli szabadságot rendelhet el, továbbá a fizetés nélküli szabadság elrendelésétől számított egy év elteltével a munkavállaló munkaviszonyát felmentéssel vagy felmondással azonnali hatállyal megszüntetheti. Az Alkotmánybíróság azt is megállapította, hogy „a rendelet csak a munkáltató mérlegelésen alapuló intézkedése révén eredményez joghatást. Döntése nem lehet önkényes: elsősorban az adott munkahelyen dolgozók biztonságát kell szem előtt tartania, valamint az egészség megóvása érdekében köteles figyelembe venni a munkahely és a munkakör sajátosságait. A Kormányrendelet pusztán az oltás kötelező elrendelésének és a jogkövetkezmények alkalmazásának a lehetőségét teremti meg. ... A munkáltató mérlegeléssel hozott intézkedésével szemben tehát jogorvoslati lehetőségük van a munkavállalóknak, munkaügyi bírósághoz fordulhatnak.”.

[61] Ezt követően az Alkotmánybíróság 3128/2022. (IV. 1.) AB határozatában kifejtette – a másodfokú bíróság ítéletének [39]-[40] bekezdésében írtakon túlmenően –, hogy a Kormány rendelete alapján a munkáltató elrendelheti, miszerint a foglalkoztatottja meghatározott határidőn belül felvegye a koronavírus elleni védőoltást. Ha ez nem történik meg, a munkáltató fizetés nélküli szabadságot rendelhet el, továbbá a fizetés nélküli szabadság elrendelésétől számított egy év elteltével a munkavállaló jogviszonyát felmentéssel vagy felmondással azonnali hatállyal megszüntetheti. Az Alkotmánybíróság határozatában az Egészségügyi Világszervezet (WHO) álláspontjára is utalva hangsúlyozta, hogy a közegészségügyi célok elérése – így különösen egy súlyos járvány megfékezése

következményeinek enyhítése – indokolhatja végső eszközként a kényszerítő jogi eszközök alkalmazását. A Kormányrendelet alapján a védőoltásra való tényleges kötelezés az Alkotmánybíróság álláspontja szerint az egészségügyi önrendelkezéshez való jog arányos korlátozásának minősül, így a támadott szabályozás szerinti szankció megalkotása nem eredményezett az egészségügyi önrendelkezési jogba való aránytalan és a jog lényeges tartalmát sértő beavatkozás. Az Alkotmánybíróság úgy ítélte meg, hogy az előírt alapjogi korlátozás szükséges és arányos, ezért a Kormányrendeletek rendelkezései alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványokat elutasította.

[62] Az 598/2021. Korm. rendelet alkotmányosságát vizsgáló, már hivatkozott 3088/2022. (III. 10.) AB végzés nem foglalkozott érdemben a Rendelet és az Alaptörvény összhangjával. Ugyanakkor a többi határozattal egybevetve – amelyek a kötelező oltással szemben támasztott alkotmányossági követelményeket vizsgálták, – közvetett következtetések levonására van lehetőség a Rendelettel kapcsolatban. Ezen határozatok ugyan eltérő jogviszonyokra vonatkoztak (például egészségügyi szolgálati, állami foglalkoztatásban álló személyek, magán munkáltatónál foglalkoztatottak) és eltérő kötelezettségeket (kötelező oltás, vagy a munkáltató felhatalmazása arra, hogy előírja az oltási kötelezettséget), eltérő jogkövetkezményeket (azonnali hatállyal történő jogviszony megszüntetés vagy fizetés nélküli szabadság előírása) tartalmaznak, rögzíthető, hogy az Alkotmánybíróság állásfoglalása szerint nem minősült alaptörvény-ellenesnek egyik esetben sem a védőoltás kötelező elrendelése, annak elmulasztásának szankcionálása.

[63] Fentiekből következően a védőoltás elrendelésének, és így a jogkorlátozásnak legitim célja volt: az élethez- és egészséghez való jog intézményvédelmi oldalának érvényesítése, a koronavírus járvány egészségügyi, társadalmi, gazdasági hatásainak csökkentése, a közfeladatok hatékony ellátásának biztosítása, az állam működőképességének megőrzése az egészségügyi ellátórendszer folyamatos működése és a betegellátás biztonsága. Másrészt az oltás felvétele érdekében a jogalkotó direkt kényszerítést nem alkalmazott, a munkavállalóknak – bár valóban súlyos következményekkel kellett szembenéznük – volt választási lehetőségük tekintetben, hogy felveszik-e az oltást, illetve bizonyos meghatározott esetben mentesülhetnek az oltás felvétele alól. Mindez – különös tekintettel az intézkedés céljára – nem korlátozta aránytalanul az egészségügyi önrendelkezéshez való jogot, és diszkriminációt sem valósított meg.

Mindebből következően pedig az alperes jogszerűen döntött amikor a felperes munkavállaló fizetés nélküli szabadságra küldéséről határozott.

[64] A Kúria a fentiekre tekintettel a jogerős ítéletet hatályában fenntartotta a Pp. 424. § (1) bekezdése szerint, mivel a felülvizsgálati kérelem jogszabálysértés megállapítására nem adott módot.

[65] A pereszes felperes a Pp. 83. § (1) bekezdése alapján köteles az alperes felülvizsgálati eljárási költségének megfizetésére, melynek összegét a bírósági eljárásban megállapítható ügyvédi költségekről szóló 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. § (2) bekezdése alapján határozta meg.

[66] A felperest a Pp. 525. §-ban meghatározott munkavállalói költségmentesség illeti meg, így a felülvizsgálati eljárás illetéke az államot terheli a Pp. 102. §-a értelmében.

[67] Az ítélet elleni további felülvizsgálati eljárás lehetőségét a Pp. 407. § (1) bekezdés d) pontja zárja ki.

[68] A Kúria a felülvizsgálati kérelmet tárgyaláson kívül bírálta el a Pp.405.§ (1) bekezdése alapján alkalmazandó Pp. 376. § (1) bekezdés szerint.

Budapest, 2023. szeptember 27.

Dr. Hajdu Edit s.k. a tanács elnöke, Dr. Mészárosné dr. Szabó Zsuzsanna s.k. előadó bíró, Dr. Stark Marianna s.k. bíró, Szolnokiné dr. Csernay Krisztina s.k. bíró, Dr. Tanczos Rita s.k. bíró